

Minister van Uniezaken en Overzeese Rijksdelen (Van Maarseveen) aan hoge commissaris te Djakarta (Lamping), 13 dec. 1950

Voor Lamping persoonlijk.

Gisteren had een vertrouwelijke bespreking plaats tussen de beide delegaties ter Nieuw-Guineaconferentie. Van Indonesische zijde waren aanwezig Rum, Leimena en Sumitro, van onze zijde slechts Joekes, Blom en ik, daar Stikker ongesteld is. Blom bracht ter sprake dat de oral note, welke Rum Maandag jl. overhandigd had, in strijd met de afspraak toch feitelijk gepubliceerd was. In verband daarmee werd besloten, dat de gewisselde oral notes alle gepubliceerd zouden worden.

Ik heb daarna een uiteenzetting gegeven omtrent de wijze, waarop naar onze mening de suggesties, vervat in onze oral note, kunnen verwezenlijkt worden. Het zelfbeschikkingsrecht zou kunnen uitgeoefend worden onder wederzijds toezicht. Het Indonesische bezwaar, dat op de uitslag van de verkiezingen Nederlanders rechtstreeks invloed zouden hebben, kon ondervangen worden door de bepaling, dat alleen de autochtone bevolking stemrecht zou hebben. Tegen culturele invloed van Indonesië op Nieuw-Guinea zouden wij ons niet verzetten. Indonesië zou b.v. onderwijsinstellingen op Nieuw-Guinea kunnen openen, mits deze niet een politiek karakter kregen, maar alleen bestemd waren om de Papoea's in kennis te brengen met de Indonesische cultuur en met de Indonesische taal. Wat de samenwerking betreft deelde ik mede dat een Nieuw-Guinearaad zou kunnen worden gevormd, paritair samengesteld uit Indonesiërs en Nederlanders, aan welke raad jaarlijks door het Nederlands beheer over Nieuw-Guinea verslag zou worden uitgebracht en welke Raad met betrekking tot het beheer beslissingen zou kunnen nemen.

Ik heb verder gezegd, dat overdracht van de souvereiniteit aan Indonesië en overdracht van de feitelijke macht aan Indonesië niet door Nederland konden geaccepteerd worden en dat een dergelijk voorstel ook wel zeer ongelukkig kwam op een moment waarop in Indonesië orde en veiligheid nog niet hersteld zijn en waarop een vóór zijn opheffing goed bestuurde deelstaat als Oost-Indonesië ingevolge die opheffing in chaotische toestand was komen te verkeren. De waarborgen, welke in het Indonesische voorstel aan Nederland en de Nederlanders werden gegeven, waren ter RTC practisch ook gegeven aan de Nederlanders in Indonesië. Dit had niet kunnen beletten, dat thans de Nederlanders in Indonesië in een angststemming verkeren tengevolge van feitelijke dreigingen en zij liefst zo enigszins mogelijk naar Nederland zouden willen terugkeren. Wij hebben gezegd, dat wij de ontwikkeling van de toestand in Indonesië met grote zorg volgen en dat de bedreigingen waaronder de Nederlanders nu leven in verband met het nu bestaande meningsverschil zich in de toekomst bij mogelijke nieuwe meningsverschillen zouden kunnen herhalen en dat als Indonesië toch deze kant uitging, het voor ons geen nut had om te trachten deze ontwikkeling door concessies hoogstens enigszins te vertragen.

Rum antwoordde dat Indonesië het zelfbeschikkingsrecht van het Indonesische volk erkende voor het gehele Indonesische volk, maar niet voor zijn onderdelen, omdat er geen criterium was waaraan een onderdeel zou moeten voldoen om tot eigen zelfbeschikking te kunnen geraken. De oplossing door Nederland voorgesteld zou allerlei moeilijkheden geven. Wanneer zou het volk van Nieuw-Guinea rijp zijn voor zelfbeschikking? Dit zal een bron van voortdurende geschillen zijn. Het kan zijn, dat Indonesiërs in Nieuw-Guinea komen, die zich tegen de zin van de Indonesische Regering als propagandisten ontplooiën. Worden zij uitgewezen, dan zal ook dat weer tot moeilijkheden aanleiding geven. Leimena voegde daaraan toe, dat als het geschil met betrekking tot Irian niet werd opgelost, dit diepgaande en vergaande gevolgen zou hebben en dat wij daarom moesten trachten tot elke prijs de samenwerking met Indonesië te behouden in het belang van beide volken. Ik heb daarop in hoofdzaak geantwoord, dat de moeilijkheden, die aan het Nederlands voorstel verbonden waren, konden opgelost

worden voor zover het mensen mogelijk is moeilijkheden, die van elk voorstel het gevolg zouden zijn, door een goede regeling te voorkomen en dat het volk van Nieuw-Guinea aan alle criteria voldeed, die men in redelijkheid voor de uitoefening van het zelfbeschikkingsrecht kan stellen. Wat de prijs betreft, die in het belang van de samenwerking moet betaald worden, had Nederland door het voorstel dat ik boven ontwikkelde getoond zijn aandeel te willen voldoen. Als Indonesië hetzelfde deed door ons voorstel te accepteren, dan was de moeilijkheid opgelost.

Joekes heeft daarna in het licht gesteld welke nadelen de boycotdreiging voor de oplossing van het Iriangeschil had opgeleverd en welke gevaren zo'n actie voor Indonesië zelf opleverde. Hij verklaarde dat de toestand zou verbeterd kunnen worden wanneer de Indonesische Regering zich vierkant tegen deze boycot-actie verklaarde. Wij hebben daaraan toegevoegd dat als de Indonesische Regering dit deed, zij slechts haar plicht vervulde en dat zulks aan Indonesië niet een speciale claim zou geven tegenover Nederland, ook niet in het Nieuw-Guineavraagstuk.

Wij hebben tenslotte verzocht dat de Indonesische Delegatie ons voorstel overwegen zou, waartoe zij bereid bleek.

Hedenmorgen had ik met Rum een samenkomst om de verschillende besluiten van de jongst Unieconferentie te ondertekenen. In aansluiting daarop hadden wij een strikt vertrouwelijk gesprek. Daaruit resulteerde dat Rum persoonlijk geporteerd was voor een oplossing waarbij de soevereiniteit over Nieuw-Guinea aan Nederland en Indonesië beide toekomt, maar het feitelijk beheer aan Nederland zou opgedragen worden. Dit feitelijk beheer zal ook omvatten de politieke en de militaire macht. Nederland en Indonesië zouden samen een Nieuw-Guinearaad vormen aan welke Raad de taak zou toevallen die ik hierboven reeds geschetst heb. Ik heb tegen Rum gezegd, dat dit voorstel in het Nederlandse Parlement kans van slagen zou hebben indien het voorstel van de Indonesische Delegatie uitging. Over de duur van het Nederlandse beheer sprekende, heb ik gezegd, dat in ieder geval een zekere duurzaamheid zou moeten gegarandeerd worden, omdat het anders onmogelijk zou blijken ambtenaren en kapitaal aan te trekken. De Nieuw-Guinearaad zou de aldus gegarandeerde duur kunnen verlengen en eventueel ook kunnen verkorten. Rum wilde met zijn Delegatie dit denkbeeld bespreken. Ik vroeg hem, wat wij vanmiddag in de bijeenkomst der delegaties zouden doen. Hij zeide mij, indien zijn delegatie rijp was voor het denkbeeld, hij mij een wenk zou geven; was dit niet het geval, dan zouden wij maar langs elkander heen moeten blijven praten.

Ter sprake is ook nog gekomen, of de soevereiniteit in Unieverband zou kunnen gebracht worden en de Nieuw-Guinearaad zou kunnen vervangen worden door de Unieconferentie. Gelijk ik echter vermoedde zou volgens Rum de uitwerking van dit denkbeeld de kans van slagen in Indonesië op dit ogenblik bemoeilijken. Persoonlijk geloof ik ook dat de Unie beter zal groeien wanneer men de Uniegedachte niet te veel aan Indonesië opdringt en men de versterking van de Unie niet als een voorwaarde stelt voor de thans voorgestelde oplossing, waarbij in feite Nederland ten aanzien van Nieuw-Guinea altijd het laatste woord behoudt.

Wij zullen thans moeten afwachten of Rum zijn delegatie mee krijgt en bovenbedoeld voorstel zal doen. Hij is ervan overtuigd, dat Nederland niet verder zal gaan. Wij hebben trouwens de uiterste limiet van wat ik nog mogelijk acht bereikt. Mislukt het initiatief van Rum, dan zie ik de conferentie mislukken. Wij overwegen echter nog, hoe een al te bruusk verbreken van de onderhandelingen met de daaruit eventueel voortvloeiende repercussies voor de Nederlanders in Indonesië kan worden voorkomen. Intern leeft bij ons het denkbeeld, dat wij dan de UNCI zouden kunnen inschakelen als adviserende instantie of de bons offices van b.v. België, India en een derde neutrale mogendheid, zoals Zweden of Brazilië, zouden kunnen vragen. Hieromtrent pleeg ik vanavond in de Commissies van de beide Kamers overleg.